СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Екатерина Салкова,
определена със Заповед № РД-09-118/13.12.2018 г. на директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките за член на научното жури за публична защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
на

Димитър Каменов Младенов – задочен докторант в Секция „Наказателноправни науки“ по научна специалност „Наказателен процес“, професионално направление 3.6. Право, област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, на тема:

„УЧАСТИЕ НА СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ В НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО”

1. Биографични данни за докторанта

Димитър Каменов Младенов е завършил специалност „Право” в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” през 1999 г. В периода 2000 г. – 2001 г. е научен сътрудник по Търговско право в Института за правни науки при БАН, а от 2001 г. до момента работи в Прокуратурата на Република България като прокурор. Има няколко специализации в чужбина: през 2006 г. – 2008 г. в Кралство Нидерландия по „Организация на правосъдието“, през 2013 г. в Полша по „Борба с трафика на хора“, през 2013 г. в Германия по „Европейско данъчно право“, през 2014 г. в Черна гора и през 2016 г. в Италия по „Борба с фалшифициране на еврото“, през 2015 г. в Унгария по „Международна правна помощ“ и през 2018 г. в Кралство Испания по „Кибер разследване“. Димитър Младенов е зачислен като задочен докторант по Наказателен процес в ИДП – БАН, считано от 1.1.2015 г., като в срока на докторантурата е изпълнил успешно индивидуалния си учебен план и е представил дисертационен труд в завършен вид, въз основа на което при провеждането на предварително обсъждане Секция „Наказателноправни науки“ взема решение за готовността за защита на дисертационния труд пред научно жури.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в ***обем 363 страници***, включително списък на използваната литература. Съдържа ***637 бележки под линия***. Библиографската справка включва ***208 източници***, от които 144 на кирилица и 64 на латиница. В съответствие с изискванията на чл. 27, ал. 2 ППЗРАСРБ, дисертационният труд съдържа: заглавна страница; съдържание; увод; изложение, структурирано в четири глави; заключение, библиография и декларация за оригиналност.

Дисертационният труд е посветен на **актуален и значим въпрос**, по който липсва съвременно научно монографично изследване, въпреки значението му за ефективността на наказателното правораздаване и повишаването на авторитета на съдебната власт, предвид възможността чрез съдебните заседатели народът да участва в третата власт.

В **увода** са обосновани актуалността на темата на дисертацията и значимостта на изследването, като за целта обобщено са очертани спецификите на редица правни системи в зависимост от регламентирането на възможност за участие на съдебни заседатели в наказателния процес и съответно от модела, който е възприет в държавите, в които се предвижда участие на съдебни заседатели – съд със жури или шофенски съд в различните варианти. Посочени са целите, задачите и методите на изследването.

Глава първа на дисертационния труд е посветена на историческото развитие на института на съдебните заседатели. Проследени са участието на народа в правораздаването в древните Египет, Атина и Рим; възникването и развитието на жури в Кралство Англия, както и въвеждането му в завладените земи при разрастването на Британската империя; рецепцията на журито във Франция, разпространението му в Европа и въвеждането му в Руската империя; реформите в Европа, свързани с участието на съдебни заседатели през първата половина на 20-ти век; разпространението на шофенския съд, и на последно място, подробно е разгледано развитието на института на съдебните заседатели в България.

Предмет на разглеждане в **Глава втора** е уредбата и функционирането на журито. След изясняване на същността на журито и на дейността на голямото обвинително жури, вкл. чрез съпоставка на процедурата по предаване на обвиняемия на съд с решение на голямото жури и процедурата по предварително изслушване, анализът се концентрира върху тенденцията в развитието и начина на функциониране на малкото (съдебно) жури. Подробният сравнителен анализ на редица въпроси, свързани с призоваването и подбора на съдебните заседатели в журито, организацията на работа и правомощията на журито, правомощията на съдията да дава указания на журито и правомощията му след постановяване на вердикта на журито, правомощията на въззивната инстанция при разглеждане на жалба срещу осъдителна присъда, постановена въз основа на вердикт и др., е добра основа за обосноваването на част от тезите на докторанта.

В **Глава трета** е разгледана правната уредба на съдебните заседатели в България на конституционно и на законово ниво. Анализирани са международните стандарти за справедлив наказателен процес от гледна точка на участието на съдебни заседатели. Въз основа на анализ на приложното поле на института на съдебните заседатели е обоснована авторовата теза за необходимостта от неговото разширяване. Разгледани са материалноправните изисквания към кандидатите за съдебни заседатели и законовите ограничения, установяващи несъвместимост с определени длъжности и дейности. Въз основа на разсъжденията си във връзка с процедурата по подбор на съдебни заседатели, докторантът е обосновал част от своите препоръки за промени в законодателството. Анализирани са редица въпроси, свързани със статута на съдебен заседател, основанията и процедурата за предсрочно освобождаване, правомощията на съдебните заседатели, отношенията между професионалните съдии и съдебните заседатели при осъществяване на дейността на съдебния състав, подписването на присъдата с особено мнение на съдебния заседател и неговото мотивиране, специализацията на съдебните заседатели, правомощията на въззивната инстанция при обжалване на присъда, постановена с участието на съдебни заседатели и др. В тази част от

дисертацията особено изпъква научно-приложната насоченост на изследването, повлияно от огромния практически опит на докторанта.

В **Глава четвърта** е включен анализ на редица въпроси от психологически, организационен и социален характер, свързани с дейността на съдебните заседатели – анализирани са проблемите, свързани с мотивацията на съдебните заседатели, тяхното обучение след избора им, случайния им подбор при включването в съдебни състави, организацията им на работа, етичните правила за поведение и др.

В **заключението** са отразени основните изводи от реализираното изследване. Основавайки се на направеното изследване, дисертантът аргументира своите отговори на поставените пред него задачи и предлага на вниманието на научната общност своята научно-обоснована прогноза за развитието на института на съдебните заседатели, както и конкретни идеи за предприемане на законодателни изменения и мерки от организационен характер, насочени към повишаване на ефективността от прилагането на разглеждания институт.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Представеният дисертационен труд показва задълбочени теоретични знания на дисертанта по научната специалност „Наказателен процес" и разкрива способностите му за самостоятелно научно мислене и творчески подход към изследваните теми. Ползвана е значителна по обем научна литература, анализирана е относима към отделни въпроси от изследването съдебна практика. Стилът на дисертацията е четивен, терминологията е ползвана прецизно. Споделям оценката на дисертанта относно изведените в автореферата научни приноси. Дисертационният труд представлява първото комплексно монографично изследване по темата за участието на съдебни заседатели в наказателния процес – един актуален и значим за наказателното правораздаване въпрос. Историческият и сравнителноправният анализ са умело използвани при обосноваване на авторовите тези и аргументиране на предложения за усъвършенстване на законодателството и на организацията на

дейност на съдебните заседатели. Извън съмнение е практическата полезност на изследването, което съдържа анализ както на правни, така и на философски, психологически и социологически аспекти на дейността на съдебните заседатели. Като приноси от научен или научно-приложен характер могат да се посочат направените предложения de lege ferenda, част от които могат да бъдат подкрепени (например въвеждането на въпросни листи, както и на оценка на работата на съдебните заседатели и др.), а друга част са дискусионни и заслужават внимателно обмисляне, но без съмнение фокусират вниманието върху необходимостта от научна дискусия по конкретни въпроси.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има 4 публикации по темата на дисертацията, една от които е публикувана в специализирано правно научно списание, а три – в сборници от конференции, организирани от Института за държавата и правото при БАН и от СУ „Св. Климент Охридски“. Чрез публикациите е осигурена възможност за запознаване на научната общност в България с основни тези от дисертационното изследване.

5. Оценка на автореферата

Изготвеният автореферат в структурно отношение съдържа 3 части. В първата част е направена обща характеристика на дисертационния труд: обоснована е актуалността на изследването, посочени са предмета, задачите и методите на изследването, изведени са научните приноси, обосновано е практическото значение на изследването и са представени общи данни за структурата на дисертационния труд. Втората част съдържа кратко изложение на съдържанието на отделните части на дисертацията – увода, трите глави и заключението, както и аргументираните предложения за промени в законодателството и за приемане на мерки от организационен, образователен и др. характер, насочени към подобряване на ефективността на правораздаването от гл. т. на участието на народа в съдебната власт. В третата част са посочени публикациите по темата на дисертацията. Авторефератът отразява коректно структурата, съдържанието и приносите на дисертационния труд.

6. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои критични бележки и препоръки. На редица места се забелязват повторения, които би било добре да се отстранят преди публикуването на дисертацията. Някои от изводите биха могли да бъдат подкрепени с повече анализ на съдебната практика, вкл. на практиката на Европейския съд по правата на човека при разглеждането на международните стандарти за справедлив наказателен процес. Част от направените предложения de lege ferenda се нуждаят от допълнително аргументиране (например предложението за специализация по делата за сложни финансови престъпления и за „лекарски грешки“, доколкото би могло да доведе до още по-голямо „капсулиране“ на съответното професионално съсловие и до пълно игнориране на мнението на останалата част от народа; въвеждане на процедура по прекъсване на мандата на съдебен заседател, привлечен като обвиняем и др.). Направените бележки имат за цел единствено да подпомогнат дисертанта при редакция на представения труд преди публикация и не се отразяват на високата положителна оценка на обсъжданата дисертация.

7. Заключение

В заключение, смятам, че представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на вътрешните правилници на БАН и на ИДП – БАН, поради което изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Димитър Каменов Младенов.

Член на научното жури:
доц. д-р Екатерина Салкова